

JEDEN ZEMAN MĚL DVĚ DĚTI, MALÉHO JEŠTĚ SYNÁČKA A KRÁSNOU již dceru na vydaj¹. Mimo těch dětí a ženy netěšilo ho nic tak jako lovení ryb. Jednoho dne vzal síť a šel po svém oblíbeném zaměstnání. I šel jaksi v myšlénkách a přišel k jednomu jezeru, kde ještě nikdy nebyl lovil. I lákalo ho vyhoditi tam síť, a dlouho se nerozmýšleje, také to učinil. A hle, sotva síť vyhodil, už ji vytahoval plnou ryb, tak pěkných a rozličnobarevných, že se na ně srdce smálo. — Vyhodil zeman po druhé síť a opět plnou vytáhl. I ulakomil se jaksi a chtěl i po třetí hoditi. Tu ale zaduje přes jezero vítr a vlny vysoko se vzdýmají, až na břeh se vyhrnujíce. Před zemanem ale octnul se v tom okamžení ošklivý, černý drak, že leknutím ztrnul. „Ako si sa opovážil tuto ryby lapať? Nėslobodno v tejto vodě ryby lapať!“ — obořil se na zemana hrozným hlasem. Zeman počal ho prositi, že nevěděl, tam že se nesmí ryby lovit, a nabízel mu, co za ně chce, že mu je zaplatí. „Něhcem ja tvoje peniaze, ale chcem tvoju dcéru za ženu.“ I ulekl se zeman ještě více a nabízel drakovi celé svoje bohatství, jen aby dceru nežádal, ale drak nechtěl ani slyšeti a hrozným hlasem řval: „Či mi ju dáš, či nie?“ „Nědám ja moju dcéru takej ohave, ako si ty, za dve sítě rybíc,“ zakroutil hlavou otec.

„Tie ryby sa moji poddaní, ktorie ty si skántril², za to mně dáš tvoju dcéru, a čo bys ju aj něhcel dať — veď ja si ju vezmem — za seděm týždňou, za seděm dní, za seděm hodin si pre ňu príděm!“ — zvolal drak hrozným hlasem a opět zadul vítr po jezeře a drak zmizel.

¹ Na vdání.

² Zkazil.

Nechal zeman ryby ležeti a smuten vracel se domů. — Krásná jeho dcera přišla mu v ústrety, ale nemohl se tehdaž bez bolesti a slzí na ni podívati. I zpytovala se dcera, cože se otci stalo, či ho hlava bolí, či mu z očí přišlo³, či měl lov špatný?

„Oh dcéra moja, keby špatný býval!“ zavzdychl si otec a slze ho polily. Ptala se i žena, co se mu stalo, ale nemohl pro bolest srdce promluvit. Než konečně co měl dělati, musel přece ženě i dceři vyjeviti, co se mu bylo stalo. Matka pustila se do hrozného nářku, ale dcera, ač se ulekla, slyšíc, že si drak pro ni přijíti chce, přece rodiče těšila, aby nenaříkali, že snad ani pro ni nepřijde, a radila otci, aby ji v tu dobu dobře skryl. — Dalť otec hnedle budovati silnou věž, a když byla hotova, dal k ní železné dvěře a devět k nim přivěsiti zámků. Do té věže dceru skryl, pod devatero zámků, těše se, že ji tam drak nenajde.

Vypršela lhůta; sedm týdnův, sedm dní, sedm hodin minulo, tu zadul po zemanském dvoře silný vítr, zámky u věže padaly, dvěře samy se otevřely, ještě jednou vítr zahučel, a když vyděšení rodiče do věže běželi, dcery tam již nebylo. — Zmizela, jako by se byla pod ní zem slehla. — Rodičům srdce div nepuklo — ale kam se obrátiti, kde hledati ztracenou! — Museli ji poručiti Pánubohu a těšiti se, jak mohli.

Otec zanechal lovení ryb a jeho jediným potěšením byl malý synek, jehož Števan volali. Rostl jako z vody a pěkný byl jako panna. Vyučoval ho otec, jak věděl, a vykřesal z něho statečného šuhajce. — Když Števan dorůstal, ptával se rodičů, proč on nemá sestřičku jako ostatní jeho druhové, ale rodiče mu to všelijak vytáčeli, aby se jen dále neptal, chtějíce mu zmizení sestry zamlčeti. Jednoho dne hledal Števan cosi v matčině truhle a tu

³ Jestli ho kdo uhranul.

viděl ležeti na spodku dívčí oblek. I s podivením ho vytáhne a prohlíží, an tu vstoupí do jizby matka.

„Jaj mamuška, čieže sa to hábočky?“ ptal se matky.

„A čieže by to byly, moje sa to, keď som bola mladá ešte dioučička,“ vymlouvala matka, vzala mu šaty z ruky — a uložila do truhly. Števan viděl, že pláče. To bylo mu divné a nepřestal matku prositi, aby mu pověděla, proč pláče a či jsou to šaty, neboť nevěřil, že by to matčiny byly. Po dlouhých výtočkách mu přece matka pověděla, že měl krásnou sestru, ale že ji odnesl černý drak a že nevědí kam, ani či žije, či nežije.

„Oh mamuška, iděm si ja moju sestričku hľadať, a čo by aj kraj sveta bola!“ — zvolal Števan. Matka se ulekla a začala mu to vymlouvati, představovala mu, jak by osiřeli, kdyby i on ve světě zahynul, ale Števan nechtěl od svého úmyslu odstoupit. I otec bránil, když mu to matka řekla, než Števan pokoje nedal a tak dlouho rodiče prosil, aby ho do světa pustili, až přivolili. Těšili se tím, že je Števan statečný šuhaj, že jednou přece světa zkusit musí a že snad o sestře svojí něčeho se doví.

I vzal si na cestu něco peněz a poživky a matka dala mu krásný svítící kámen, aby si v noci jím svítil. Požehnáním rodičů provázen vybral se na cestu. Dlouho šel samými pustinami, až přišel na jednu louku. Na té louce byla podívaná! — Prali se tam lev, chrt a havran o zdechlou ovci a každý, že jemu patří. — Tu najednou viděli přicházeti Števana.

„No,“ zvolal lev, „hentam idě člověk — ten má viac rozumu než my, nach on rozsúdi.“ Chrt i havran přisvědčili, a když Števan k nim došel, tu mu žádost svoji přednesli. — „Dobre, ja vás rozsúdim,“ řekl Števan. „Lavu nach je meso⁴, chrtu nach sa kosti, harvan nach má

⁴ Maso.

črevá⁵!“ — Zvířata byly s tím rozsudkem spokojeny; — pěkně se mu poděkovaly, a lev vytrhna si srstku⁶, podal ji Števanu řka: „Tu máš tú srstku, a keď ti budě treba, prehod' ju nazpak hlavy, spomni na mňa, a buděš tak mocný ako ja, dokážeš, čo aj ja dokážem!“ — Chrt také mu dal srstku a řekl mu totěž co lev — havran dal mu píрко. I poděkoval Števan dobrým zvěřencům, srstky i píрко si uschoval, a co ony se dělily o ovci, on hledal cestu dále. — Opět chodil po pustých dolinách, přes vrchy, v temných lesech bloudil, až přišel utrmácen a zemdlen k jednomu zámku, který byl celý z černého kamene vystaven. Vešel do první brány, brána se za ním sama zavřela — a nikde ani živé duše. Vešel do druhé brány, i ta se za ním zavřela, i do třetí vešel, aniž by byl koho spatřil. Ve dvoře pusto, a když do zámku vešel, všude ticho jako v hrobě a v jizbách ani škriatka⁷. — Ale Števan nebyl bojko, beze strachu složil se na stolicí a očekával, brzo-li se někdo ukáže. Ale nikdo nepřicházel. „Eh čože to je, či tu všetci zomreli? Musím pozrieť, či tu voľakdě najdēm kúšťok chleba, veru som hladný!“ — pravil Števan a vstal se stolice. — Sotva to dořekl, stál před ním pokrytý stolek a na něm dobrá večere. Nerozmýšleje se dlouho, přisedl ke stolku a do chuti se najedl. Po večeri si ještě trochu rozmýšlel, a když se po loži ohlídl, viděl v jednom rohu jizby lože vystlané jako pro krále. — Zavrtěv hlavou myslel si: musím ráno vyzpytovat, kdo mně tak hová, — potom si lehl a usnul. I zdálo se mu v noci, jako by něco vedle něho sedělo a jako by to vzdychalo, ale nebyl s to probuditi se. Ráno když vstal, měl snídání přichystané. Po snídání vydal se na prohlídku po zámku. Nenechal ani koutku neprohlídnutého — jak se jemu zdálo —, všude

⁵ Střeva.

⁶ Chlup.

⁷ Skřítko, domácího bůžka.

bylo pěkně spořádáno, ale všude pusto, jako po vymření. — Když do jizby nazpět se vrátil, stál již oběd na stole. — I bylo mu to všechno přepodivné a znamenal ze všeho, že se do zakletého zámku dostal. — Večer dostal večeri, ale světlo nedostal; on ale vyňal svůj svítící kámen, který se třpytil jako hvězdička. — Když potom do lože lehal, schoval si ho za záhreň⁸ a umínil si neusnouti, aby vyzkoumati mohl, kdyby zase to něco k němu přišlo a vzdychalo. — Opravdu také neusnul. — V jizbě bylo tma jako v rohu a ticho, že by byl slyšeti mohl mušku prolítnouti. — Tu náhle k půlnoci zašumělo to po jizbě jako hrabové listí⁹. Števan sáhl tiše po šavli a za ňadra po kamenu. Cítil, že někdo u lože stojí, a lehounké zaslechl vzdechnutí. „Kdo je, čo je?“ zvolal a vytáhna kámen ze zaňadří posvítíl v tu stranu, odkud se vzdechnutí ozvalo. Kterak se podivil, vida státi před sebou krásnou ženskou postavu černě oblečenou!

„Kdo si a čo odo mňa žiadaš?“ — ptal se jí vyskočiv z lože. „Ach ja nič od teba něžiadam. Ale kděže si sa tu vzal, mláděnce? Som ja tu od mnohých rokou zakliata a něvídať tu, něslýchať ani ptáčika, ani chrobáčika¹⁰, nie že by to človečika! Ach utěkajže, mláděnce, keď ti život milý, lebo keď čierny drak príletí, naraz ťa rozdriape.“

„A či teba čierny drak odniesol a do tohoto kaštieľa zakliat?“ ptal se rychle Števan. — „Veru mňa čierny drak ukradol a sem zakliat zato, že ma něchcel otěc takej ohave za ženu dať. Ach bodaj skapal!“ — „Keď teba ukradol čierny drak, teda si ty moja sestrička, ktorú hľadám, a ja som tvoj rodný brat!“ — zvolal Števan pln radosti a začal sestru objímati a bozkati. — Když zakletá panna slyšela, že pěkný ten mládenec její bratr Števan je,

⁸ Za ňadra.

⁹ Habrové.

¹⁰ Broučka.

nevěděla radostí co počítí, ale náhle se zasmutila, vzpomenouc na draka. — „Ach bratříčku muoj sladký, ty tuto zostati něsmieš, lebo keby ťa tá ohava viděla, na márne kusy by ťa rozdriapala. Veď som ja preto prišla, aby si odišiel preč, lebo ráno je tretí deň, čo drak zavždy priletí sem do kaštieľa a tuto po celý deň zostane. Teprú keď je nachovaný a keď mu poiskám, odletí preč. Tak je to so mnou naveky a nik mi spomuočť němuože!“

„Ja ti spomuožem, sestrička drahá, a dotiaľ¹¹ sa domu něvrátim, dokiaľ ťa něvyslobodím,“ zvolal zmužilý Števan.

„Ach bračok drahý, dokedy on něskape, dotedy musím ja tu zakliata zostať. On je ale tak silný, že ho nik něpremuože,“ — odpovädčla mu sestra smutně.

„Premuože — něpremuože — něbojím sa ja. Kdže by mal tú velikú silu, aby ho nik premuočť němuohol!“

„A veď sa ja ho muožem spýtať,“ pravila rychle sestra, uchopíc se bratrova slova, a po chvílkovém přemejšlení vzala bratra za ruku a vedla ho skrze mnoho prázdnych chyží, až přišli do tmavého sklepení. Tam kázala bratrovi, aby zůstal a čušal¹², nech slyší cokoli, aby se neozýval, dokud by se ona k němu něvrátila. Števan poslušen rozkazu sestřina, vzal si šavli do obou rukou, tiše se usadil a sestra vrátila se zpátky, odkud byla přišla, čekajíc s ouzkostí na příchod drakův. — Ráno najednou zahučel vítr po dvoře a černý ohavný drak vrazil do jizby, kde již pokrytý pro něho stůl sestra byla uchystala a na něm jídel, že by se padesáte lidí najedlo. — Ačkoliv ta jídla po všech jizbách zaváněla, přece něuchal drak po jizbě, řvaje: „Smrdí tu človečina, kdo tu bol?“

„Jaj bože, prebože, kdože by tu bol; od mnohých rokou, čo tu som, a něvídať tu, něslychať ani ptáčika,

¹¹ Dotud.

¹² Tichý byl.

ani chrobáčka, nie že by to človečika. Keď si sa len nadúchal tej človečej duchoty, keď si po svetě lietal. — Hľa, aký som ti spravila obed; sadni a zajedz, dobre ti to padne.“ — Kdýž takto chlácholivě panna k němu mluvila, obrátil se drak ke stolu a vida jídla, která nejradší jítal, dal si říci, sedl a pustil se s takovou chutí do jídla, že zanedlouho prázdné nádoby zůstalo. — Po obědě složil hlavu panně do lůna a musila mu iskať.

Kdýž mu v hlavě iskala, pravila mu: „Povedzže ty mně, ohavo, kedy ty skapeš, a či ja tuto na veky zakliata buděm?“

I zařehtal se drak studeným smíchem a panně odpověděl: „Veru tu na veky zakliata zostaneš, lebo ja len tehda skapem, keď muoj najstarší brat, a toho žiadon nežabije.“

„A prečo?“

„Nuž, keď ho i zabije a vpolu pretrhně, vybehně z něho zajac, a keď i toho zajaca rozdriape, vylietně z něho holubica, a keď i tú holubicu roztrhně, vypadně z něj vajce, a kdo to vajce do čela mně hodí, ten mňa zabije.“ — Jak to panna slyšela, vzdychla si a iskala draku dále, až tvrdě zaspal. — Vědouc, že se dlouho neprobudí, položila mu hlavu na podhlavec, tichúnce jako stín míhla ze dveří a v malé chvíli stála v sklepení před bratrem, rozprávějíc mu, co jí byl drak pověděl. Števan se chtěl dát hned na cestu, ale sestra ho ještě zdržovala. „Tu máš,“ pravila podávajíc mu čutoru¹³, „v tejto čutore je víno, keď sa toho vína napiješ, za dvacať chlapou sily mať buděš. — Aby si tam čím skorej bol, dám ti koňa, ktorý ťa tam doněsie, čo najstarší brat drakou býva; kuon ten čaká ťa tuto pred brankou, či vidíš, čo vedie z tutoho sklepenia,“ — přitom ukázala mu na malá dvířka, která

¹³ Kulatá láhev z dyně, opletená sítí.

nebyl ani zpozoroval. — „Aleže mi něvychádzaj ztaděto, pokým něpočuješ, kuoň že jednou nohou zabuší; tu musíš u něho stát, keď druhou nohou zabuší, musíš sadať, a keď zarže, musíš ject. A či chceš ject ako voda beží, a či chceš ject, ako vietor letí?“ ptala se ho konečně. „Ako vietor letí, chcem ject.“ „Dobre.“ — Po těch slovech se rozloučili, ona tiše, jak přišla, odešla a Števan čekal u dvírek. — Za několik okamžení zabušil před dvírkami kůň jednou nohou, a Števan rychle vyskočiv ze dveří, stál u koně černého jak havran. Jak kůň druhou nohou zabušil, vyšvihl se na něho, a jak zaržal, pobodl ho a jako na tátošech letěli ponad hory, doly, řeky, potoky, ponad pole, rokle až do sedmdesátého sedmého kraje, kde u jednoho lesa kůň zastal. Števan slezl a kůň zmizel. Věděl tedy, že je na místě. — I vzpomněl si na dary zvěřenců; aby zkusil, je-li tomu tak, vzal srstku lví, přehodil přes hlavu, vzpomněl na lva a v tom okamžení stal se lvem. Nedaleko u lesa páslo děvče ovce. I chtěl zkusiti Števan, zdali se nelekne, ale ono se věru tuze polekalo toho nevidaného zvera, ale když jí řekl, že je člověk jako ona, aby se nebála, řekla, že se nebojí. — I povídal jí, že se bude s jedním drakem biť, a podáváje jí čutoru s vínem prosil, aby zůstala nedaleko, a když bude viděti, že slábne, aby mu nalila do hrdla vína z té čutory, že se jí vším dobrým odslouží.

Děvčátko slíbilo, že mu udělá po vůli, a čutoru od něho vzalo. — Števan ale proměněn ve lva šel k lesu a volal na šarkana (draka), aby vylezl ven a s ním v zápasy šel. Tu vylezl z lesa ohromný drak. „Čo ty tu pohľadávaš, červíku zemský? Či sa ty opovažuješ ísť so mnou v zápasy?“

„Veď si počul — něvrau a choj na mesto!“ odpověděl mu lev. Tu se drak rozlítil, skočil na lva a doboha se pasovali.

Když se dlouho již pasovali, navrhl drak, aby si trochu oddychli — slábnul žízní; lvu přišlo též vhod posilnit se. Drak šel k Váhu (řece) a tam se ochladil, ke lvu ale přiskočila pastevkyně s čutorou a vína do hrdla mu nalila. — V tom okamžení cítil lev dvacateronásobnou v sobě sílu, a když se znovu s drakem do zápasu pustil, na první úchvat vpolo ho roztrhl. Jak ho roztrhl, tu vyběhl z něho zajíc a hajde přes pole. Števan nemeškaje přehodil srstku chrtí přes hlavu a co chrt honil zajíce. Dohoniv ho, vpolo ho roztrhl. Jak zajíce roztrhl, vylítla holubice z něho, rychlým letem do oblak se vznášejíc. Števan ale vzpomenuv na píрко havraní, ihned co havran za ní letěl. Doletěv jí, na kusy potřhal. Z holubice vypadlo vejce, to Števan uchopil, a když se byl dobré pastevkyni poděkoval a ji obdaroval, vsedl na kůň, který se hned u něho dostavil, jakmile vejce dostal. — Na křídlech větru unášel kůň Števana k zámku, přelítl s ním přes tři brány a teprv ve dvoře zastavil se s veselým zaržáním. — I probudil se tím černý drak a jedním skokem byl na dvoře, nesa v ruce silný kyj, než ale Števana jím dostíhl, hodil mu ten vejce do čela. I překotil se drak nazpátek a bylo tu chvíli po něm. V tom okamžení se proměnil zámek v pěkný bílý, všecko zůkol vůkol zazelenalo se, zkvitlo a všickni na zvěř, kameny a jinak zakletí lidé proměnili se v člověky. — Všickni děkovali svému vysvoboditeli, nejvíc ale vlastní jeho sestra, která se proměnila v krásnou, mladou pannu, jakou bývala, majíc na sobě roucho bílé jako padlý sníh a skvělé jako stříbro. — Števan se v svojí krásné sestře jen zhlížel. Bylo radosti plný zámek, strojily se hody a vysvobození lidé vyvolili si Števana za svého knížete. — Po hodech chystali se Števan i s sestrou pro svoje rodiče, aby si je tam přivedli. — Osedlali tátoše, aby je k nim donesl. To byl tátoš černého draka, na kterém pannu unesl; ale že ho ona potom čistila a větrem

a ohněm¹⁴ napájela, za to se jí odsloužil, neboť prý tátoši raději slouží dobrým lidem než zlým. Nesl je tedy k rodičům, ne jak vítr letí, ale jako voda běží, a byli záhy doma. Jakých tu radostí, když se rodiče s dětmi za ztracené považovanými shledali, to nelze vypovědět. Po krátkém čase odešli všichni vespolek do kraje, kde zvolen byl Števan za knížete. Žili tam a panovali šťastně a spokojeně až do kolikátého kolena.

¹⁴ V jiném variantu bílým chlebem ho krmila a červeným vínem napájela.